

Stratená minulosť

Na oslavu desaťročnice prvej Československej republiky vyrástli stovky pamätných hájikov. Dnes ich znovu objavuje partia dôchodcov

Foto: JÚLIUS DUBRAVAY

Lesník Ján Morong: Vďaka nemu sa dozvedeli o ďalších jubilejných hájikoch na Horehroní.

K rčma Ľervovô v Čiernom Balogu, kde nakrúcali jednu zo scén filmu Pokoj v duši. Povráva sa, že sem chodievali tí, ktorým sa hneď ráno triasli ruky a po prvom poldecáku sa im triasť prestali. Zostava, v ktorej sme sa v Ľervovom ocitli my, však bola celkom iná. Milan Kováčik, strojní inžinier. Ján Morong, lesník. Milan Pivovaráč, hlavný metalurg, docent technickej univerzity. Ján Zemko, pracovník telekomunikácií. Všetci na dôchodku. Dvaja Jánovia, dvaja Milanovia. Každý s iným životným osudom, ale spojila ich prvá Československá republika.

Presnejšie, rok 1928, keď ešte ani jeden z nich nežil a keď Republika Česko-Slovenská, čo bol v tom čase rovnocenný názov krajiny, oslavovala desať rokov od svojho vzniku. A jedna mohla s pamätným kameňom v Dobroči s rozlohou 1,38 hektára. Stal sa z nich tím.

Nechcené dieťa prežilo: „Mám ženu z Dobroča, pravidelne som sem chodil na huby, ale na tento pamätník som nenadabí ani raz. Asi preto, že sú tu aj lepšie miesta na hubárčenie,“ hovorí Ján Zemko. „Keď mi v prvej polovici roku 2014 turistka Anka Bednářová povedala, že tu čosi je, šiel som sa po-

zrieť a našiel som pamätník, cez ktorý ležal padnutý strom. Ešte dobre, že netrafil skalú, na ktorej je nápis.“

Od tej chvíle sa koleso dejín roztočilo smerom dozadu. O objave sa dozvedel Milan Kováčik, v miestnych novinách publikoval prvý článok, ozvali sa mu lesníci Ferdinand Kováčik a Ján Morong s informáciou, že takýchto kameňov je v okolí viac. Nasledoval ďalší článok, na ktorý zareagovala Mária Fedorová z Hely, že jej otec pochádzal z Dobroča a ako dieťaťu jej spomínal, že je tam jubilejný hájik. „Už som vedel, ako sa to volá, zadal som heslo do internetu a hneď mi vy-

skočila Gazarka pri Šaštíne-Strážach, kde taký tiež majú,“ dodá Milan Kováčik. „Nedalo nám to pokoj. Koľko ich je? Čo to vlastne je? Boli sme zvedaví, času máme dosť, sme na dôchodku a, pravdupovediac, chceli sme sa aj trochu hýbať.“ To bolo pred tromi rokmi. Dnes už vedia o dvanástich takýchto jubilejných hájikoch, ktorých môžu byť na Slovensku stovky.

„Od svojho vzniku prvá republika klala oči nepravnikom. V Československu žilo podľa prvého sčítania obyvateľstva v roku 1921 6,4 milióna Čechov, okolo troch miliónov Nemcov a len zo dva milióny Slovákov. Chu-